

Centrum for energi

I Hirtshals er en ny DOF-skole fast besluttet på at gøre Hjørring Kommune attraktiv – og de har masser af ideer!

Side 14

GODE MØDER GIVER MENING

Få gode råd og tricks til at gøre bestyrelsens møder mere effektive og spændende.

Side 18

JEG ER SÅ GLAD, BARE GLAD

Der var flere begejstrede deltagere på årets landsmøde i maj.

Side 12

KOLOFON:

Udgiver

Dansk Oplysnings Forbund
Ny Østergade 7, 1. sal
4000 Roskilde
Telefon: 70 20 60 20
post@danskoplysning.dk
www.danskoplysning.dk

Ansvarshavende

Henrik Christensen

Redaktør

Martin Hansen

Layout

Kathrine Egemar

Tegninger

Bob Katzenelson

Grafisk design

Fritfald/Mai-Britt Bernt Jensen

Oplag

2.000 eksemplarer

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Spektrum

Spektrum er medlemsblad for Dansk Oplysnings Forbund. Bladet sendes til skoleledere og bestyrelser i DOF's medlemskoler - samt til kommuner, samarbejdspartnere og andre interesserede.

Synspunkter udtrykt i Spektrum er ikke nødvendigvis DOF's holdning.

Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Næste deadline

8. august 2022

Forsidefoto:

Energi og engagement i bestyrelsen for Vendsyssel - fritid for alle. Foto: Martin Hansen.

TILPASNING TIL TIDEN

Mulighedernes værksted

OVEN PÅ ET LANDSMØDE med masser af god inspiration er rygssækken fyldt med idéer til, hvordan jeg med min skole kan være med til at sætte en dagsorden til, hvordan fremtiden og mulighederne bliver for lige netop din skole. For det er altid en god ide at tage et blik på retningen fremover.

Folkeoplysningens mange fantastiske muligheder skal på den ene side præsenteres, samtidig med at det bliver både enkelt og tydeligt og klart, hvad det er, at vi og vores skole vil kendes for. Langt hen ad vejen er det jo en opgave, som vi har siddet med, eller en sang som vi har sunget masser af gange før, men ikke desto mindre er det hele tiden vigtigt, at vi igen og igen husker at stille hinanden de kritiske spørgsmål.

Giver det overhovedet mening, at vi sætter os ned i min lille aftenskole og opretter et fremtidsværksted? Og ender vi ikke bare med at falde ned i et tomrum, hvor vi ikke rammer de kernedeltagere, som både er vores fundament og berettigelse? Nej, vi skal naturligvis holde fast i de værdier, som vores skole er bygget på, og som ikke bliver ændret, hverken på grund af Corona, krig i Ukraine, eller fordi arbejdsmarkedet ændrer betingelserne eller flytter på mødetiderne.

Vi skal selvfølgelig hele tiden være åbne over for, hvordan både store konflikter på den internationale bane, og hvordan mindre ændringer i vores dagligdag, ændrer på vores handlemønstre og måske også på, hvordan vi gerne vil sætte vores dagligdag sammen. Det kan være bittesmå ændringer af helt praktisk karakter, og det kan være oplevelser af næsten traumatisk karakter, som vi skal forsøge at få passet ind i vores skoles fremtid.

Er der egentlig noget nyt i det, og er det ikke bare det, som vi har gjort hvert eneste år gennem lang, lang tid? Jo, men derfor er det alligevel vigtigt, at sørge for at afsættet til de ændringer, der kommer, bliver aftalt og indarbejdet, så både underviseren, deltagerne, bestyrelsen og skolelederen ikke er det mindste i tvivl om, at vi i fuld harmoni og enighed har flyttet skolen lidt.

Tillid er en helt afgørende faktor i sådan et forløb, og derfor er det naturligvis også vigtigt, at der hele tiden spilles med åbne kort, så respekten for 'de andre' og den gensidige troværdighed aldrig er til diskussion.

Tid og åbenhed i alle led er vigtige brikker. Det stiller helt naturligt også krav til, at vi hele tiden kommunikerer tidligt og åbent hele vejen rundt, så holdninger og afsæt til nye tiltag er helt på plads, når de sættes i værk.

Og således klædt godt på med masser af nye tanker fra landsmødet fra både oplæg og fra snak med gode kolleger er det bare med at komme i gang. Sørg for hver gang I har møde, at der altid bliver mulighed for at kigge ind i 'Mulighedernes værksted'.

Ingolf Christensen
Landsformand

INDHOLD

04 Hvad siger medlemmerne?

Arne, Kent og Inge fortæller, hvorfor de er medlem af en aftenskole.

06 Fejlmodig folkeoplysning

Fejlmodighed er en af værdierne på Skolen for Kunst & Design.

08 Syng med Parkinson

Vi har udvalgt de første 14 korledere til at lave særlige Parkinson-kor.

10 Kor: Ét fag – mange former

Kor i mange forskellige former er en stor del af aktiviteten i DOF's skoler.

12 Jeg er så glad, bare glad

Oplev landsmødet i billeder.

14 Centrum for energi

Portræt af Vendsyssel – fritid for alle.

18 Gode møder giver mening

Sådan gør du bestyrelsesmøderne mere effektive og spændende.

22 Nye i regionsbestyrelserne

Se de nye medlemmer af bestyrelserne i DOF's regioner.

23 Interessant! Spændende!

Kom med i landsmødets fremtidsværksted.

25 Spørg DOF

Brevkasse om administration, lov og meget mere.

27 Kalender

Kommende kurser og møder.

28 Folkeoplysningens relevans

Klumme af Carolina Magdalene Maier, Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Hvad siger medlemmerne?

Interesse for faget, det gode fællesskab, opbakning til skolen og indflydelse er blandt årsagerne til, at mennesker har lyst til at være medlem af en aftenskole. Spektrum har talt med tre medlemmer.

.....
Af Anne Refsgaard, *Foreningskonsulent*

.....
Når vi i DOF fortæller om medlemmernes rolle, muligheder og motivationer, så er det ud fra en bred betragtning af, hvad der står i loven, og hvad vi hører generelt set rundt omkring. Men hvor godt hænger teori og praksis sammen? Det har vi lavet en lille prøve på ved at spørge nogle af de menige medlemmer om, hvad de synes om at være medlem i deres aftenskole. Ikke overraskende er det interessen for faget, som vejer tungt.

ARNE NIELSEN, RINGSTED

.....

Arne Nielsen, GOK Ringsted har været medlem i cirka 15 år. Baggrunden for at deltage på holdet i varmtvandsbassin stammer fra Gigtforeningen, og fordi jeg har gigt. Min erfaring er, at det er godt for mig og lindrer på alt. Jeg er også medlem af foreningen, og det er jeg fordi aftenskolen gør mange gode ting for deltagerne både i undervisningen og i forhold til det sociale, så jeg vil gerne støtte op om, at GOK Ringsted stadig er der. Der er nogle gode 'trækheste' i bestyrelsen og ledelsen, som gør et godt arbejde. Som medlem af foreningen er jeg med til at sikre, at muligheden for undervisningen fortsat er til stede og støtter det positive, de gør i undervisningen og bestyrelsen. Der er god fokus på deltagerne, og bestyrelsen er meget opmærksom på, om der er noget, som burde være anderledes eller ikke fungerer godt nok. Selv kan jeg bidrage med min tilstedeværelse og med godt humør. Der er ikke så mange, der kommer til generalforsamlingen, men jeg gør for at støtte det, at foreningen eksisterer.

(Med til kommentar om generalforsamling hører, at GOK Ringsted faktisk altid har 40-50 medlemmer, som deltager i generalforsamlingen, men alt er jo relativt, red.)

HVAD ER FORSKELLEN PÅ AT VÆRE DELTAGER OG MEDLEM?

.....

Man er deltager, når man er tilmeldt et hold i aftenskolen og har betalt for sin undervisning. Man er medlem, når man melder sig ind i foreningen, som beskrevet i vedtægterne. For nogle DOF-skoler er det svært at se forskel på deltagere og medlemmer, fordi deltagere helt naturligt også ser sig som medlemmer af foreningen. For andre DOF-skoler er det helt naturligt at rekruttere medlemmer ud fra andre kriterier end deltagelse på et hold. Uanset tilgangen kan det rummes inden for rammerne af folkeoplysningsloven, hvor kravene er at foreningen skal bygge på blandt andet demokrati, frihed og fællesskab jævnfør § 1, og at undervisningen skal være åben for alle – også dem, som ikke er medlemmer jævnfør § 4 stk. 2.

KENT ILLUM, FREDERICIA

.....

Kent Illum, Den Kreative Aftenskole i Fredericia, har været medlem fra skolens start for cirka 40 år siden. Jeg er medlem i aftenskolen, fordi jeg interesserer mig for musikken. Desuden er jeg også medlem af aftenskolens bestyrelse og bestyrelsen i vores orkesterforening, så jeg har god indflydelse på det, der foregår i aftenskolen. Jeg føler et tilknytningsforhold til aftenskolen og til DOF, som hjælper os med viden og med tilskud fra musikpuljen til nogle af vores aktiviteter. Mit bidrag til aftenskolen er at være med til at tage beslutninger i bestyrelsen. Er der aktuelle ting, problemer eller noget, vi skal være opmærksom på at forebygge, så snakker vi om det på bestyrelsesmøderne. I dagligdagen er det skolelederen og administrationen, som tager sig af alt det praktiske, og som bestyrelsesmedlem tager vi de overordnede beslutninger. Det fungerer godt. Vi har indflydelse, og strukturen fungerer. Motivationen til at være med i arbejdet i så mange år er også det gode kammeratskab og det at være sammen om musikken.

INGE KING MARTYN, BRANDE

.....

Inge King Martyn har været medlem af DOF Brande/Nr. Snede Aftenskole i hele skolens eksistens, hvilket vil sige godt 20 år. Og dertil medlem af husholdningsforeningen, der kom før aftenskolen. Inge har også siddet i bestyrelsen i 13-14 år, men nøjes nu med at deltage i skolens aktiviteter. Og det er en meget stor del af aktiviteterne, hun tilmelder sig. Engagementet i skolen har også betydet, at Inge har deltaget i flere DOF-arrangementer. Medlemskabet er hendes måde at bakke op om skolen, som hun mener er vigtig for byen. Så det personlige udbytte er, at hun som medlem støtter aftenskolen. Engagementet har også betydet, at Inge har opdaget nye hold. Som bestyrelsesmedlem havde jeg en gang til opgave at skulle byde velkommen på et nyt hold med bevægelse i varmt vand. Inge spurgte skolelederen, om det var ok hun hoppede i badedragt og bød velkommen i vandet. Det var det, og Inge blev så begejstret for holdet, at hun tilmeldte sig holdet.

Fejlmodig folkeoplysning

Den tidligere chokoladefabrik Elvirasminde i det indre Aarhus danner ramme om aftenskolen "Skolen for Kunst & Design". I de gamle industrilokaler er kunst og arkitektur i højsædet, og med fem f'er i værdigrundlaget bestræber skolen sig på at favne folkeoplysningens vigtigste elementer og skabe et miljø med højt til loftet.

Af Kirsten S. Knudsen, *Foreningskonsulent*

Byens travle trafik i Klosterport danner lyd-tæppe til skoleleder Winnie Rehnés velkomst ved indgangen til Skolen for Kunst & Design i Aarhus. Så snart man er inden for dørene, er det dog heldigvis skolens klare fokus på kreative processer, der præger indtrykket. Her står gulvene i rå beton, efterladt med en industriel råhed til at vise, at her må man udfolde sig. Væggene er fyldt med vidnesbyrd om kreative opgaver og produkter, og selv om eleverne denne dag er ude af huset, fornemmer man tydeligt stemningen.

"Beliggenheden betyder rigtig meget for skolen," fortæller Winnie og fortsætter med et glimt i øjet: "Vi bor 'nord for Åen og syd for uni', som de unge siger, og skolen betaler en høj husleje for at være bosiddende i midtbyen i Danmarks næststørste by. Vi har supergode busforbindelser og til gengæld ingen parkeringspladser. Vi elsker vores lokaler her i den gamle chokoladefabrik Elvirasminde, så så længe huslejen ligger i den lave ende af markedsløjen, så bliver vi her."

Det uformelle uddannelsessystem

Skolen for Kunst & Design er åben for alle, og skolen nyder at have deltagere i alle aldre. Kernemålgruppen er med årene blevet primært unge, som skolen er blevet rigtig gode til at lave kreative kurser for.

"Her ligger vores kernekompetence og vores faglige ry," siger Winnie Rehné, men understreger, at skolen også laver mange aftenskurser, weekendkurser og sommerkurser, hvor målgruppen er mere moden.

De unge kommer typisk fra gymnasiet eller i årene derefter, og går på skolen i dagtimerne, ofte et semester eller to. Mange af dem er i overvejelse om bagefter at søge ind på en af de kreative uddannelser i det formelle uddannelsessystem, og det lange kursus er med til at give dem realkompetencer til at søge videre.

"Vi ser os som bindeled mellem uformel og formel uddannelse," fortæller Winnie. "Egentlig er vi bare et hus fyldt af kreative og kunstneriske mennesker, der gerne vil viderebringe kreativ faglighed, men samtidig er vi jo med til at gøre en række unge klar til det næste skridt i livet."

Fejlmodighed

Skolens værdier afspejles i fem F'er: fordybelse, fællesskab, faglighed og forandring er blevet suppleret med et ord, eleverne selv har opfundet: fejlmodig.

Man fornemmer en stolthed over de unges evne til at sætte dette ord på, for hvis man hele tiden er i præstationsmode, så mister man kreativitet og mulighed for udvikling. Det er ofte sårbart at bevæge sig ud på den tynde is og turde eksperimentere. Men man er nødt til at være fejlmodig, hvis man vil noget med kreativiteten og kunsten.

For at modne de unge til det, er fordybelse og fællesskab vigtige elementer. Fordybelse er vejen til selvforglemmelse og faglig dygtighed, så her kan man godt bruge en hel dag på at tegne et øre.

Fællesskab og forandring

Den svære tid med Covid-19 satte fokus på, hvor vigtigt fællesskabet egentlig var, og på Skolen for Kunst og Design blev det sat i system, så man hjalp hinanden under hjemsendelsen, hvor undervisningen primært foregik online. Det kunne noget, men det

DE FEM F'ER

.....
Faglighed
Fordybelse
Fejlmodig
Fællesskab
Forandring

"Når man ser, hvor meget der kommer ud af et forholdsvis lille tilskud, så bliver man stolt og glad for, hvad vi kan..." mener Winnie Rehné. (Foto: Skolen for Kunst & Design)

var absolut kun det næstbedste. Læreprocesserne og den kreative udvikling har det bedst i det fysiske fællesskab efter Winnies mening.

Blandt læreprocesserne på skolen finder man både det forandringsvillige element og engagementet i aktuelle dagsordener. På skolen arbejder man både med politiske og miljømæssige udfordringer, og ved at omfavne vigtige dagsordener som bæredygtighed, klima, feminisme og andre dagsaktuelle emner, får deltagerne en helt basal folkeoplysende oplevelse:

"Det ser vi som meget væsentlige, folkeoplysende bidrag, men vi er også helt lavpraktisk folkeoplysende omkring demokrati. Til sidste kommunalvalg lavede skolens kursister bud på alternative og kreative plakater, som blandt andet blev udstillet på rådhuset," fortæller Winnie.

Motorrummet – den gode bestyrelse

Bag en driftig skole står selvfølgelig en driftig bestyrelse, og på Skolen for Kunst & Design består den af blandede professioner. Her er blandt andet folk i erhvervslivet, arkitekter, designere, billedkunstnere og andre kreative i skøn forening, og for skolelederen er det dejligt, at der er dygtige folk at sparre med, når der er behov for det.

En del af bestyrelsesmedlemmerne rekrut-

teres blandt tidligere elever, og det er en klar fordel, mener Winnie:

"De kender skolens historie, de har mærket på egen krop, hvordan det er at gå på skolen. De har også været ude i verden bagefter og fundet ud af, hvad det har betydet for dem. De er på den måde virkelig gode bestyrelsesrepræsentanter, der ved hvad det handler om på mange planer."

Men rekrutteringen foregår altid ud fra en vurdering i bestyrelsen af, hvilke kompetencer de mangler, og derefter ser man på, hvilke personer der findes i netværket, som man kan tage kontakt til.

Underviser eller kulturbærer?

"Når man ser, hvor meget der kommer ud af et forholdsvis lille tilskud, så bliver man stolt og glad for, hvad vi kan, og hvad vi leverer som kreativ skole. Det er det, der berettiger vores tilstedeværelse," mener Winnie. "Deltagere kan være kørt fast i deres liv, og her får de et fællesskab og kommer videre. Kunsten og det kreative kan være med til at give god kontakt til sig selv, og dermed styrke deltagerens mentale sundhed. Som folkeoplysere tilbyder vi et kreativt, samlende, fordybende og udviklende fællesskab. Vi laver kreative åndehuller i folkeoplysningen, hvor man stille og roligt kan fordybe over tid, hvilket

er en mangelvare mange andre steder i vores samfund."

Samtidig lægger Winnie meget stærk vægt på, at det er underviserne, som fagligt binder stedet sammen. De er meget dedikerede og passionerede, de lægger hver dag en kæmpe indsats. Den passionerede adfærd smitter, og glæden ved at udfolde sig giver en ekstra dimension til stedet, som i høj grad er en del af det folkeoplysende miljø. Lærerne er simpelthen kulturbærere på den fede måde. ■

AFTENSKOLE FOR ALLE

.....
I DOF arbejder vi for at gøre aften-skolen relevant og tilgængelig for alle – uanset interesse, formåen, geografi med videre. Derfor bringer vi løbende forskellige artikler, der beskriver mangfoldigheden blandt DOF's medlemsskoler til inspiration for arbejdet med nye målgrupper, fag mm. Vi er altid interesserede i at høre nye ideer, så tøv ikke med at kontakte os, hvis du finder på eller hører om noget.

Første hold korledere udklækket

I en weekend i april mødtes 14 korledere fra DOF's medlemsskoler, andre aftenskoler og et par musikskoler på et internatkursus for at dykke ned i de særlige omstændigheder omkring korsang for mennesker med Parkinsons sygdom.

Af Pernille Marstrand, *Musik- og kulturkonsulent*

At synge er godt! At træne kroppens styrke og smidighed er godt! At arbejde koncentreret med koordination vejrtrækning, syn og hørelse er godt! Og at gøre det hele sammen med andre gør det lettere, sjovere og bedre.

Det hele går ofte op i en højere enhed, når man arbejder med korsang – og de fleste,

der prøver det, véd, at 'hele pakken', humør og krop, har det bedre efter korprøven end før.

Supplement til behandling

Dette gælder sådan set bare for cirka os alle – men ikke mindst mennesker, der er ramt af sygdomme, der ellers nok kan lægge en dæmper på hverdagen og begejstringen. For hvis man kommer i hænderne på en fagperson, der kan sit kram, er samværet og træningen i korsangen et rigtig godt supplement til den klassiske behandling og smertestillende medicin.

Men som altid skal underviseren jo vide, hvad man har med at gøre, når man arbejder med mennesker. Og i særlig grad når ens kursister, korsangerne, er ramt af en sygdom som for eksempel Parkinson, for så er der endnu flere elementer på spil. Elementer, som man skal kende, kunne spotte og håndtere, både når man tilrettelægger sin undervisning, og i den konkrete undervisning, korprøven.

Godt samarbejde

Efteruddannelseskurset er tilrettelagt i samarbejde med Parkinsonforeningen, og som

en særlig ordning blev dette kursus også tilbudt til DOF's favorable medlemspris for undervisere fra andre regier end DOF-skoler gennem et samarbejde med foreningen Danske Korledere, der yder støtte til deres medlemmers deltagelse.

Efteruddannelseskurset omfatter både teori og praksis; dels med udgangspunkt i den videnskabelige forskning i sygdommen i forhold til neurologi og logopædi, dels med helt praksisnær undervisning i både koretodikker, repertoirevalg og – nok så vigtigt – i, hvordan sygdommen indvirker på kommunikationen.

14 korledere klar

Og nu er de første 14 korledere så bedre klædt på til opgaven med at lede 'Parkinsonkor' for ramte og deres pårørende. Nye kor vil forhåbentlig skyde frem – og har du lyst til at vide mere om, hvordan din aftenskole får et Parkinsonkor i gang, så kontakt DOF's musik- og kulturkonsulent Pernille Marstrand på pm@danskoplysning.dk. ■

KOR: Ét fag – mange former

Kombinationen Kor + Aftenskole har mange fordele – og også nogle få ulemper, som man dog kan gøre meget for at minimere.

Af Pernille Marstrand, *Musik- og kulturkonsulent*

Der findes et kor for enhver! Det er ikke en overdrivelse, og rigtig mange (og stadig flere) synger i kor i Danmark – både i og uden for aftenskoleregi – i kor, der både lyder og er organiseret ret forskelligt.

Flere end 120 af DOF's medlemsskoler har 'musikfag' – og her er kor det store 'fag', men selv om faget er det samme, og den administrative ramme er aftenskolen i alle tilfældene, er der stadig forskellige måder at organisere sig på.

Udfordringer og myter

Der er stadig nogle fortællinger rundt omkring, der afholder nogle kor fra at se sig selv som et 'aftenskolekor'. Nogle af dem har bund i tidligere oplevelser med aftenskoler, som tog sig dyrt betalt for at administrere koret, og nogle gange hører man om aftenskoleledere, der – formentlig i en misforståelse af rollen – har 'sat' sig lidt vel rigeligt tungt på koret og i korets optik blandet sig i alt for meget.

Disse oplevelser har efterladt de pågældende kor med en erfaring om, at aftenskolen ønsker at fratage koret sin selvstændighed og egenart – og nogle gange også en helt konkret frygt for, at aftenskolen vil bestemme, hvem der skal dirigere koret og hvor koret skal øve og så videre.

Endelig er der jo folkeoplysningens krav om, at undervisningen skal være åben for alle. Det er i dén grad en sætning, der kan få det til at løbe koldt ned ad ryggen på mangen en korforening, der derfor skynd-

somt betakker sig, fordi man " ... kun vil have sangere, der kan synge rent!" eller "... ikke vil have 23 nye sopraner, når det nu er tenorer, vi mangler!"

Dialog og kompromis

Til alt dette er der kun at sige, at den gode aftenskoleleder går i dialog med koret og finder kloge kompromiser; den kloge leder tager ikke mere for undervisningen, end nødvendigt – og undgår selvfølgelig så vidt overhovedet muligt at spænde ben for et velfungerende kor. Husk, at deltagerbetalingen ikke er en slagfast størrelse, men er til forhandling i forhold til, hvad aftenskolen har (eller ikke har) af omkostninger til at drive holdet.

I forhold til kravet om, at aftenskolens undervisning skal være 'åben for alle' – så gælder det på korhold som på andre hold, hvor det faglige niveau på holdet skal være nogenlunde ens, for eksempel sproghold: Naturligvis kan der reguleres individuelt med undervisning på forskellige niveauer, og derfor kan der også være forventninger og stilles krav til deltageres stemmetype, tekniske færdigheder og så videre.

Forskellige måder at være kor i aftenskolen:

Det 'almindelige hold' i aftenskolen

Nogle aftenskoler udbyder korsang på helt samme måde som alle andre fag. Det betyder, at det er skolelederen, som finder en underviser/dirigent, sørger for lokale,

markedsfører holdet og tager imod tilmeldinger og betalinger.

Korftenskolen

Nogle aftenskoler består kun af koret. Her har man indrettet korforeningens vedtægter, så de lever op til også at være aftenskole og derved kan være tilskudsberettiget i kommunen. Organisatorisk er det en helt almindelig aftenskole, som udbyder ét hold (altså koret) og selv sørger for administration, ansættelse, løn med videre.

Det selvstændige kor i en aftenskole

Nogle aftenskoler tilbyder at administrere løn og tilskud for selvstændige kor. Det betyder, at koret selv finder en underviser/dirigent og sørger for alt praktisk omkring markedsføring, tilmeldinger, betalinger og så videre. Aftalen med aftenskolen er, at koret indsender deltagerlister med videre og en samlet deltagerbetaling for hele holdet, mens aftenskolen sørger for at ansætte underviseren, udbetale løn og medtager holdet i aftenskolens tilskudsregnskab. Det selvstændige kor har oftest en korforening ved siden af med egne vedtægter, bestyrelser, konto med videre.

Kor er for alle

Aftenskolen bag et kor kan være en decideret musikaftenskole, men det kan også være en klassisk, bred aftenskole eller en aftenskole med en smal deltagermålgruppe for eksempel en 'GOK-skole'. For selv om aftenskolen i udgangspunktet er startet som

KOR I DOF

Vi har spurgt **Lisbeth Lunding**, leder af DOF Paarup Aftenskole og DOF Nordfyn Aftenskole samt **Rasmus Hollerup**, leder af Musikaftenskolen (MUA) i København og på Frederiksberg, hvordan korene i deres aftenskoler fungerer:

LISBETH LUNDING

"De to skoler har i alt 18 kor. Både i forhold til niveau, målgruppe og genrer er der stor forskel på korene, der spænder fra begynderkor til meget øvede, og hvor to af dem er deciderede mandskor og et er et damekor. Seks af korene er seniorkor, og derudover er to kor tilrettelagt for mennesker med henholdsvis Parkinsons sygdom og lungesygdom.

14 af korene har egen korforening, der indsamler og afleverer deltagerliste til aftenskolens administration og betaler samlet til aftenskolen. Det kan både være korforeningen og aftenskolen, der finder undervisere til korene.

Alle kor er præsenteret på aftenskolernes hjemmeside, ligesom aftenskolen laver annoncering på sociale medier – og derudover laver korene også markedsføring af sig selv og aktiviteterne.

Mange af korene er helt åbne for alle, men der er også nogle af dem, der har krav til deltagerens niveau og færdigheder, for eksempel at de skal kunne læse noder. Enkelte kor kræver stemmeprøve af nye deltagere. Når korene søger nye deltagere, skriver de for eksempel: "Nodekendskab er en fordel, men ikke en betingelse for at være med" eller "af hensyn til balancen i koret må nye medlemmer aflægge en lille stemmeprøve efter nærmere aftale" for at sikre, at deltagerne passer ind i korets niveau og klang.

Prisen for vores kor er inddelt i tre niveauer alt efter deltagerantal."

RASMUS HOLLERUP

"Musikaftenskolen (MUA) har 27 kor med meget stor variation i genrer, niveau og målgruppe. De fleste af korene har egen korforening, da de gerne vil have deres egen økonomiske frihed til at kunne lave aktiviteter, der ikke er decideret undervisning under folkeoplysningsloven.

Korene fastsætter typisk et medlemskontingent for deres egne medlemmer, som er højere end den samlede betaling for lektionerne, som korforeningen betaler samlet til Musikaftenskolen sammen med en deltagerliste.

Typisk er det korene selv, der finder den korleder, de gerne vil have, ligesom det også er korene selv, der promoverer sig og finder nye deltagere (men er også på skolens hjemmeside, red.).

Deltagerbetalingen udregnes af aftenskolen ved at gange antal lektioner med en fast lektionspris. Lektionsprisen fastlægges fra sæson til sæson ud fra et skolens budget, hvor vi som regel sigter efter, at skolens indtægter og udgifter er lige store. Pt. er lektionsprisen 290 kr. Generelt drives Musikaftenskolen med det formål, at de enkelte kor (og især kassereren), skal bruge så lidt tid på økonomisk administration herunder tilskudsregnskaber, ansættelseskontrakter og lønudbetalinger som muligt. De går formentlig til kor og dans, fordi de holder af musik, og knap så meget af tilskudsbrøker og PEAS-bidrag. Derfor fokuserer vi på de administrative elementer i aftenskoledriften og lader de enkelte kor have deres egen identitet. Ofte er kassereren det eneste kormedlem, der ved, at koret er en del af Musikaftenskolen."

en skole kun med bevægelse i varmt vand for mennesker med bevægelsesproblemer, så kan skolen sagtens have et kor også. Deltagerne vil formentlig kun få det bedre af også at synge sammen – ligesom det er tilfældet for snart sagt alle, der går til kor. I det hele taget er der stadig flere sygdomsramte, der opdager, hvor godt det er for krop og sjæl at blive luftet i gennem og bruge kroppen til at lave stor lyd med – og, ligeså vigtigt: at være aktiv, sammen med andre, om noget meningsfuldt – og for en stund blive betragtet som en deltager og ikke 'patient'.

Alle de her nævnte organisationsformer fungerer under folkeoplysningsloven, og der er ikke nødvendigvis forskel på kvaliteten i undervisningen og undervisernes arbejds-

forhold. Det er altså andre faktorer, som gør, at nogle vælger den ene organisationsform frem for den anden.

Muligheder

Kor med egen korforening, som administrativt hører under en aftenskole, har den fordel, at de selv kan bestemme korets profil og have stor indflydelse på undervisningen og korets andre aktiviteter. For aftenskolen betyder det, at der ikke er så meget arbejde i at administrere holdet ud over, at man har ansvaret for at ansætte underviseren og medregne korets undervisning i tilskudsregnskabet. Sådan kan et kor beholde sin frihed og aftenskolen få et ekstra bidrag til aktivitetsniveauet, og sådan kan det fungere stille og roligt og uproblematisk.

Kor er aktive og synlige

Hvis man finder et godt samarbejde, kan man måske bruge hinandens styrker aktivt for eksempel ved at koret med koncerter bliver et PR-vindue for aftenskolen, og aftenskolen kan skaffe koret koncerter via aftenskolens netværk. Mulighederne er mange, hvis man har øje for det.

Og også her starter det gode forhold med samtale, forventningsafstemning og en aftale, begge parter er tilfredse med. Der er masser af kor rundt omkring, der ikke tror, det er noget for dem at være i en aftenskole, så egentlig er det bare om at komme i gang med at tage kontakt og tale sammen om, hvad aftenskolen har at tilbyde. ■

Jeg er så glad, bare glad

Overskriften er en kommentar fra en af deltagerne, der var på landsmøde for første gang. Og de positive tilbagemeldinger er gennemgående i evalueringerne.

Fotos: Martin Thirstrup Hansen

Efter måneders planlægning og en hektisk weekend, hvor det hele løber af stablen, kan vi DOF-medarbejdere godt være en smule matte i betrækket den efterfølgende uge. Men det hjælper gevaldigt på energien, når vi så læser deltagernes tilbagemeldinger i evalueringerne. Her et eksempel:

"Efter jeg kom hjem og skulle fortælle kæresten, om hvad vi havde lavet, måtte jeg efter et mundtligt referat på lidt over en time konsta-

tere: "Fuck, hvor har jeg egentlig oplevet meget!" Og det, kære DOF, skal I have så mange tak for."

Årets landsmøde var det første med overnatning i to år, og det syntes at have været savnet. 95 deltagere fyldte Hotel Opus Horsens med glæde og engagement den 21. og 22. maj.

Næste år fejrer vi DOF's 50-års jubilæum den 13. og 14. maj. Husk, at sætte kryds i kalenderen. ■

4

5

6

7

8

1. Den gensidige inspiration imellem deltagerne er en helt central del af landsmøderne.
2. Liselotte Lyngsø gav os et hektisk lynkursus i fremtidsforskning.
3. Festmiddagen var som altid munter og hyggelig.
4. Koret Verdens Fugle med sangere fra hele verden overraskede alle med deres smittende sangglæde.
5. Lars Bangert Struwe talte sagligt og interessant om den triste situation i Ukraine.
6. Søs Egelind holdte sig ikke helt til emnet – humor på arbejdspladsen – men vakte både latter og tårer i flere øjenkroge.
7. Traditionen tro forestod Jakob Bønderup en tankevækkende morgensang.
8. Det var skønt igen at mødes til to dages inspiration, hygge og godt samvær.

SKOLEINFO

VENDSYSSEL – FRITID FOR ALLE

Skoleleder: Maj-Britt Zielke
web: www.vendsyssel fritid for alle.dk
mail: info@vendsyssel fritid for alle.dk
telefon: 30 51 15 40

NØGLETAL I 2021

91 deltagere
140 undervisningstimer

Joan Grønfeldt bruger sit værksted både til sin private keramikvirksomhed og til undervisning i aftenskolen. (Foto: Martin Hansen)

Centrum for energi

Hirtshals kan måske synes i udkanten af Danmarkskortet. Men byen har en stille, insisterende energi over sig, der dækker over en foretagsomhed, der tiltrækker initiativer. Dette gælder ikke mindst en ganske ny aftenskole.

Af Martin Hansen, *Kommunikationskonsulent*

For 100 år siden var Hirtshals blot et beskedent fiskerleje med lidt over 400 beboere. I dag er byen et driftigt trafikknudepunkt med havn til både fiskeri og færger – og med over 5.600 indbyggere. Dette – at skabe en masse ud fra næsten ingenting – synes at ligge i området DNA. For blot et år siden skabte en flok ildsjæle en aftenskole fra grunden af. Helt tomhændede var de dog ikke, for med sig havde de en god blanding af erfaring, ideer, evner – og ikke mindst en utrolig stor portion energi!

Aktive kvinder

Maj-Britt Zielke, Laila Pallisgaard og Joan Grønfeldt har inviteret mig til en snak i sidstnævntes galleri og værksted, der har til huse i et hyggeligt ældre hus centralt i byen. Selv om det hverken er helligdag, ferie eller weekend, lyder klokken til galleriets indgangsdør med jævne mellemrum, når tyske eller norske turister træder ind for at se nærmere på galleriets fine keramik, malerier og glaskunst.

Joan Grønfeldt er kvinden bag keramikken. Men sammen med de to andre, er hun også en af ildsjælene bag Vendsyssel – fritid for alle. En aftenskole, der, som navnet antyder, fokuserer på at skabe meningsfulde fritidsaktiviteter og fællesskaber.

Skoleleder, Maj-Britt Zielke, er den centrale årsag til skolens oprettelse, men selv om hendes udgangspunkt er yoga, er skolens fagudbud bredt og åbent for alle relevante fag. Dette understreges grundigt af det faktum, at Laila Pallisgaard udover at være næstformand

også underviser i tegning og maling (og har eget galleri), og at Joan Grønfeldt ved siden af posten som bestyrelsesmedlem underviser i keramik.

Hjem igen

Maj-Britt Zielke er for få år siden hjemvendt til Hirtshals efter en mange år i København. Hun havde dog ikke boet længe i sin barndoms hjemegn, før hun begyndte at tænke i at skabe nyt. Sammen med Laila Pallisgaard og andre gode bekendte startede de en ny aftenskole, men hurtigt viste det sig desværre, at der ikke var enighed om skolens udvikling. Snart blev de implicerede parter heldigvis enige om, at det var bedst at gå hver til sit, og straks herefter så Vendsyssel - fritid for alle dagens lys for et år siden.

Fra begyndelsen har skolen haft fokus på åbenhed. Både i forhold til fag og målgrupper. Det er næsten blevet et kendetegn, at mennesker kan henvende sig med ideer eller opfordringer til nye hold. Én ville gerne have et specielt hold i yoga – og skaffede selv deltagerne. Andre henvendte sig i vinter med ønsket om at lære løbbinding, så et sådant kursus er netop slået op. En chokoladekyndig tilbød sig i efteråret som underviser, og det førte til tre hold i julechokolade i december.

”Vi er ret fleksible og starter nogle gange hold op med underskud,” fortæller Maj-Britt Zielke, ”men det er nødvendigt her i begyndelsen, indtil vi får bedre fat i lokalbefolkningen.”

” Det er min drøm, at denne skole skal være mit job resten af mit arbejdsliv. Derfor var jeg også klar til at dække eventuelle underskud med mine egne penge. Men det har ikke været nødvendigt.”

← Plads til rejser

Heldigvis har det alligevel kunnet løbe rundt økonomisk.

”Det er min drøm, at denne skole skal være mit job resten af mit arbejdsliv. Derfor var jeg også klar til at dække eventuelle underskud med mine egne penge. Men det har ikke været nødvendigt,” smiler Maj-Britt Zielke.

Målet er, at skolen kan opretholde en lederstilling på 10 timer om ugen, hvilket Maj-Britt så vil supplere op med yogaundervisning.

”Men der skal også være tid til at rejse!” griner Maj-Britt.

Positiv økonomi

Aftenskolen er ikke helt oppe på et aktivitetsniveau, der kan bære den ønskede lederstilling, men er dog godt på vej. Skolens almindelige drift er trods Corona-nedlukninger i vækst, og dertil kommer tilskud fra en lang række fonde og puljer, som skolen flittigt søger.

Denne støtte åbner også for nye målgrupper og fag. Et eksempel er Ensomhedspuljen i Nordjylland – en særlig pulje til dem i nord som følge af, at Vendsyssel blev lukket ned under minksagen. Skolen søgte og modtog 100.000 kroner til projektet ”#sammenikkehverforsig”. Projektet var målrettet ensomme mennesker under nedlukningen,

og støtten gik til tilskud til deltagerbetaling og værktøjer – herunder drejeskiver og en mobil krea-trolley.

Et andet aktuelt projekt er Familieakademiet, der er målrettet børnefamilier. Hjørring Kommune er udfordret af fraflytning, selvom kommunen både rummer gode job og billige boliger. Derfor skal projektet via kulturen hjælpe til med at gøre området attraktivt. DOF's lokalforeningspulje og Nordea-fonden har støttet, og i første omgang er der arrangeret en række foredrag med forælderrollen som omdrejningspunkt.

Kunstner for en uge

Skolen laver aktiviteter for både voksne og børn. 'Kunstner for en uge' er et eksempel på et nyt tiltag, hvor børn en uge i sommerferien kan stifte bekendtskab med et nyt kreativt fag hver dag i en uge. Projektet har været undervejs i flere år, men blev bremset af Coronaen.

”Der er normalt en masse, gode idrætstilbud i sommerferien, men der har ikke været noget for mere kreative børn,” forklarer Maj-Britt.

Sommerskolen opstod i øvrigt på baggrund af en henvendelse fra en forælder, og både Laila Pallisgaard og Joan Grønfeldt skal undervise hver én dag i deres fag.

Ramme for aktiviteter

”Aftenskolen er en perfekt ramme i hele administrationen af aktiviteter. Her er en base for at ansætte, udbetale løn, booke lokaler og så videre. Og samtidig er skolen også en base for at søge puljer,” siger Maj-Britt Zielke. Og hun slår samtidig fast, at det er vigtigt for dem at tænke i flere muligheder end dem, som folkeoplysningslovens rammer giver:

”Det er ideerne, der udstikker retningen, og hvis ikke vi kan inden for aftenskoletilskuddet, finder vi på andre måder.”

Nogle gange er det ideen, der bestemmer finansieringen, men andre gange er det en ny pulje, der udklækker nye ideer.

”Puljerne udvider paletten!” slår Laila Pallisgaard fast. ”Det skaber udvikling. De andre aftenskoler skifter måske et billede i deres katalog i forhold til sidste år, men ellers sker der sjældent meget nyt.”

Vækst – med måde

En anden tilgang, der skaber udvikling, er, at skolen hjælper andre foreninger. Surf og Natur – en lokal forening – havde behov for at udvikle sine aktiviteter, og sammen med aftenskolen søgte de tilskud til våddragter. Det har skabt en god kontakt til foreningen – og grobund for godt samarbejde fremover.

”Vi har i første omgang fokuseret aftensko-

Det er sjældent kedeligt – eller stille – når Maj-Britt Zielke, Joan Grønfeldt og Laila Pallisgaard mødes. (Foto: Martin Hansen)

Joan Grønfeldts galleri og værksted ligger centralt i Hirtshals. (Foto:Martin Hansen)

lens aktiviteter i Hirtshals, hvor bestyrelsen har mange gode kontakter,” siger Laila Pallisgaard, ”men vi har netop meldt skolen ind i Hjørring Handel for at skabe netværk her også. Og dermed få aktiviteter i gang i Hjørring by.”

Trods store ambitioner er det vigtigt, at skolen bevarer sin lokale tilknytning, for som Maj-Britt understreger:

”Vi vil gerne være store – i Hjørring Kommune! Men ikke i flere kommuner. Vi vil være en lokal skole.”

DOF er en god hjælp

De er glade for DOF i det nordjyske:

”Vi kan bare ringe til Lars eller Jytte og få hjælp og støtte. Uden den hjælp havde vi ikke kunnet starte op,” smiler Maj-Britt.

Og Maj-Britt deltager tilmed i næsten alle kurser og møder, som DOF udbyder i Nordjylland.

Hun kender da også til både DOF og aften-skoleverdenen fra sin tid på Sjælland, hvor hun underviste i yoga. Derfor kender hun også til værdien af at fastholde undervisere med gode tilbud. Til dette bruger Maj-Britt flittigt DOF's kurser og uddannelsespulje, så undviserne hele tiden er opdateret på nyeste viden. Men så forventes undviserne også at bidrage med mindst et enkelt hold i henholdsvis efterår og forår.

”Vi vil gerne give lidt ekstra til undviserne – også selvom det koster lidt,” siger Maj-Britt.

Derfor tilbød skolen for eksempel undviserne at kunne være med til Late Night Gong yoga gratis.

Energi, ideer og bobler

På dette tidspunkt i vores snak, har det været ret småt med spørgsmål fra min side. De tre kvinder har tydeligvis meget på hjerte, og de brænder for skolen og dens aktiviteter, og derfor går snakken helt af sig selv. Det gælder for hele bestyrelsen, fortæller de:

”Det er faktisk vores unge bestyrelsesmedlem, Karina Staub Holm, der kommer med de fleste ideer,” griner Joan Grønfeldt, og jeg smiler indforstået med, for det er svært at forstå, at det er muligt med mere energi, end den jeg oplever denne eftermiddag.

”Vi har stor tillid imellem os i bestyrelsen, og det er trygt at investere hjerteblod i projektet,” forklarer Joan, ”og jeg tror også, at aftenskolen os er af vores energi. Vi har engagement i det!”

”Men det kræver også ind imellem lidt bobler,” afbryder Maj-Britt og hentyder til bestyrelsens tradition med at dele en flaske en gang imellem.

Bestyrelsen mødes hver anden måned, men snakker ofte sammen herudover.

Digital markedsføring

Vendssysel – fritid for alle har fra begyndelsen fravalgt at udsende et katalog. Primære markedsføringskanaler er hjemmesiden, Facebook og nyhedsbreve. Planen er at gøre en del ud af nyhedsbrevet, og derfor samles der målrettede mailadresser sammen. Ved alle relevante lejligheder indbydes folk til at tilmelde sig nyhedsbrevet. Det sker på den lokale Vesterhavs Basar, hvor skolen deltager, men også i flere af byens butikker.

Samtidig gør skolen også nyhedsbrevet attraktivt, for eksempel med at udsende særtilbud. Senest kunne to tilmelde sig til Late Night Gong yoga for ens pris. Det var jo en glimrende måde at få hele to nye deltagere ind på holdet.

På Facebook annoncerer de også, men der lægges mere energi i almindelige opslag. Det sker ved at få andre til at dele skolens opslag. NordsøPosten, der har over 20.000 følgere, deler gerne, og det samme gør andre lokale grupper og undviserne.

Dertil kommer, at skolen lever højt på glade deltagere, der skaffer nye via den gammelkendte mund til øre-metode.

Apropos den metode, så er jeg en anelse ør i hovedet ovenpå en virkelig god snak med de tre engagerede kvinder. Men også i godt humør, for energi smitter. Inden jeg kører hjem, får jeg lov til at følge med Maj-Britt hen på et af hendes stoleyoga-hold. Det foregår i en nedlagt Sømandskirke, som er omdannet til kulturhus og det fine kirkelokale bliver en tankevækkende kontrast til den gode snak. For her falder roen på – og det er med en god fornemmelse, jeg igen drager hjem fra Nordjylland. De har helt sikkert mange ideer og bolde i luften i Hirtshals – men de har også viljen og evnen til at gribe dem. ■

Gode møder – giver god mening

Størstedelen af bestyrelsesarbejdet sker ved møderne. Men får din bestyrelse det bedste ud af møderne – og ikke mindst af bestyrelsesmedlemmerne? Med en række gode råd kan dine bestyrelsesmøder blive mere effektive – og spændende.

Af Lise Kjærgaard, *Proces- og mødefacilitator*

På landsmødet den 21. maj havde jeg den store fornøjelse at facilitere en miniworkshop omkring mødeledelse. Vi startede med dialog mellem deltagerne ud fra spørgsmål omkring mødeledelse. Du får et par eksempler her:

Hvis du skulle nævne tre udfordringer som mødeleder – hvilke ville du da fremhæve og hvorfor?

Hvad lykkes du allerede godt med som mødeleder?

Hvornår har du sidste deltaget i et rigtig godt møde?

Hvad gjorde mødet godt?

Der var godt gang i snakken og der blev udvekslet erfaringer og ideer omkring møder, og hvordan vi kan skabe rigtig gode møder.

Det stod hurtigt klart for os, at deltagerne ofte tumler med de sammen udfordringer på deres møder. For eksempel:

- Svært at holde fokus
- Småsnak som ikke bidrager til mødets formål
- Manglende energi
- Deltagere der ikke kommer til tiden
- Vanskeligt at få deltagere til at engagere sig

- At enkelte deltagere 'optager' meget taletid
- Tiden overskrides

- Punkterne på dagsordenen nås ikke
Flere af deltagerne bruger samtidig meget tid på møder – og vi skal bruge vores tid rigtigt!

Vi skal have møder, som understøtter, at vi udretter det vigtige – sammen. Møder, som sikrer, at alle mødedeltagerne involveres, så forskellige perspektiver og kompetencer kommer i spil. Møder med indhold, som kan imødekomme komplekse udfordringer og ruste vores organisation til at navigere i en konstant foranderlig verden.

Hvem peger pilen på?

På landsmødet talte vi om ansvar. For hvem har egentlig ansvaret for at vores møder 'spiller'?

Gode møder skabes i samspil mellem mødelederen og mødedeltagerne. Og vi skal alle bidrage til, at vores møder er produktive.

Men det er altid mødelederens ansvar at rammesætte og afvikle mødet, således at deltageren får mulighed for at skabe værdifulde resultater.

- Er det udfordrende? Helt sikkert!
- Er det spændende? Absolut!

Fra leder til facilitator

De fleste af os genkender den klassiske mødeleder som den, der sikrer, at vi alle har en dagsorden, at der holdes styr på talerlisten og som sørger for at referatet sendes ud rettidigt. Men heller ikke så meget mere end det. Tiden er inde til at den klassiske mødeleder parkeres og mødefacilitatoren kommer på banen.

Mødefacilitatoren styrer mødets form og anvender proceselementer til at understøtte og hjælpe gruppen i mål. Facilitatoren rammesætter måden, vi skal arbejde på, sørger for, at alle deltagere involveres og får taletid, samtidig med at hun opmuntrer og støtter. Hun afbryder, når samtalen kommer på afveje, samler løbende op og sikrer en fælles retning.

Det er godt nok en ordentlig mundfuld – tænker du måske.

Men fat mod – du behøver ikke at tage en lang uddannelse for at forbedre jeres møder. Det kan gøres meget mere simpelt og stadig skabe gode resultater.

Bud på en løsning

Oftentimes er der ikke tydelighed omkring, hvad mødet skal indeholde, og hvad der skal udrettes. Mødelederen får ikke sat ram-

**BRUG FOR MERE
INSPIRATION TIL
GODE MØDER?**

Kom med i min gratis Facebook-gruppe, Mødeledernes Klub, og få inspiration, viden og konkrete redskaber til at skabe rigtig gode møder.

Lise Kjærgaard afholdt en særdeles succesfuld workshop på landsmødet.

← men omkring mødet, og mødet sejler i øst og vest. Det medfører møder uden fokus, forvirrede og demotiverende deltagerne og ofte sniksnak uden retning.

Forberedelse, forberedelse, forberedelse.

Forbered dig godt. Så du har helt styr på mødets formål og mål:

- Formål – hvorfor skal I mødes?
- Mål – hvad skal I konkret have udrettet, når mødet er slut.

Når du har styr på formål og mål, er det tid til at du forholder dig til, hvilke arbejds-metoder der understøtter mødet bedst. Skal der være oplæg? Skal I lave brainstorming? Stille refleksion og fælles opsamling? Skal I arbejde med visuelle skabeloner til fælles beslutninger? Med mere.

Rammesætning – fra misforstået hensyn til venlig styring

Når mødet afvikles, så:

- Tydeliggør mødets formål og mål for deltagerne og fortæl dem også gerne, hvordan I kommer til at arbejde. Det giver ro og tillid til, at du har helt styr på, hvilken retning I skal i, og hvordan I kommer dertil.

- Lav opsamling efter hvert punkt. Det giver dig mulighed for at fange eventuelle misforståelser og få afrundet punktet helt, inden I starter på et nyt.

- Luk dialogen. Sørg for (høfligt) at lukke dialogen, når emnet er uddebatteret. Sådan sikrer du, at I ikke bruger tiden på unødigt sniksnak.

- Forbered arbejdsspørgsmål. Med arbejdsspørgsmål sætter du retning for dialogen og hjælper deltagerne med ikke at komme på 'afveje'.

Involvering – fra solo til fælles

Nogle mødeledere ikke er opmærksomme på at involvere mødedeltagerne, og møderne domineres af monolog i stedet for dialog. Det medfører blandt andet møder uden energi og sniksnak i krogene.

Hvis mødelederen derimod er dygtig til at få alle på banen med hver deres særlige perspektiver og kompetencer – så vil vi opleve motiverede deltagerne, som er aktive og tager fælles ansvar.

Derfor skal du altid i din forberedelse af et møde tage højde for, hvordan du kan få alle til at deltage aktivt – både den meget talende deltager og den stille.

Du kan henvende dig direkte og invitere

KOM PÅ KURSUS

DOF har arrangeret et kursus i gode møder med Lise Kjærgaard. Det finder sted fredag den 19. august 2022, kl. 10-16 i Middelfart. Du kan læse mere og tilmelde dig på www.danskoplysning.dk.

deltagerne til at deltage. Du kan uddelegere oplæg til deltagere med viden eller kompetencer inden for et særligt felt. Og/eller du kan i dit valg af arbejdsmetoder sikre dig, at alle får mulighed for at reflektere og byde ind.

Udrette – fra talen om til at udrette

Møder, som ikke udretter noget af nævneværdig værdi, er tidsspilde. Der er ikke nogen af os, der har lyst til at spille vores tid på den slags møder, så lad os endelig lægge dem i graven.

Indimellem oplever jeg dog mødeledere, som har forberedt og afviklet møder som i den grad skabte værdi – men de overser muligheden for at gøre det tydeligt for deltagerne. Det er ærgerligt – for der er ikke noget mere motiverende for os mennesker end at bidrage med noget værdifuldt og udrette noget rigtig godt sammen med andre.

Derfor – husk at afsætte tid til at dvæle ved, hvor gode I har været sammen. Spørg eventuelt deltagerne, hvad de mener var særlig værdifuldt på jeres møde. Eller skriv i fællesskab de vigtigste pointer og aftaler ned, så det bliver visuelt og derved tydeligt for alle.

Mødemusklen – en muskel der skal trænes

Som bekendt kan vi tage alle de smarte kurser vi vil – men hvis vi ikke har modet og lysten til at øve os og træne nye færdigheder, så skaber vi ikke nogen nævneværdig forandring. Hvilket også gælder forandringer

af måden, vi mødes på. Facilitering er et håndværk, som skal øves og trænes – træner du meget og ofte, så bliver du dygtigere.

Men af forskellige årsager sker det, at vi ikke kommer i gang med at øve os. Måske overvældes vi af alt det, vi synes, vi skal mestre. Eller vi bliver overambitiøse og vil implementere det hele – fra start. Begge dele giver desværre ofte samme resultat – at vi ikke kommer i gang!

Derfor dette lille velmenende tip

Stil dig selv følgende spørgsmål:

Hvor ville du kunne lave en lille ændring?

På hvilket møde vil du øve dig første gang? (dato og tid)

På mødet

Saml mod – spring ud i det og øv, øv, øv dig.

Efter mødet

Lav en lille minievaluering med dig selv:

Hvad lykkedes jeg godt med?

Hvad skal jeg være opmærksom på næste gang?

Hvornår vil jeg øve mig igen? (dato og tid)

Husk

Lidt er som bekendt bedre end ingenting.

Du vil sikkert opleve, at 'det' ikke sidder i skabet første gang. Ro på, du er et helt almindeligt menneske – som er i gang med at ØVE DIG. ■

Nye bestyrelser i regionerne

DOF's fem regionskredse har gennemført årsmøder i april, og udover en række hyggelige møder med inspirerende oplæg blev der også valgt til bestyrelserne. Herunder kan du se de nye bestyrelser.

REGION NORDJYLLAND

Formand: Knud Birk Pedersen, Lille Skole for Voksne og Sind
Daghøjskole, landsstyrelsen
Næstformand: Connie Wissing Larsen, GOK Thisted, landsstyrelsen
Tove Larsen, Lille Skole for Voksne
Lars Peter Petersen, BORN Hjørring
Maj-Britt Zielke, Vendsyssel – fritid for alle
Suppleant: Jens Andreas Jakobsen: GOK Aalborg
Suppleant: Helen Frederiksen, GOK Thisted
Sekretær: Anne Refsgaard, DOF's Sekretariat

REGION MIDTJYLLAND

Formand: Børge Jensen, DOF Herning Aftenskole, landsstyrelsen
Næstformand: Anne Grethe Nørgaard, DOF Brædstrup Aftenskole,
landsstyrelsen
Ib Østergaard, Favrskov Aftenskole, landsstyrelsen
Ingrid Ellehammer Hauge, DOF Brande/Nr. Snede Aftenskole
Lene Kjellerup, Marselisborg Centrets Oplysningskreds
Suppleant: Birte Mølgaard, Marselisborg Centrets Oplysningskreds
Sekretær: Anne Refsgaard, DOF's Sekretariat

REGION SYDDANMARK

Formand: Lisbeth Lunding, DOF Paarup Aftenskole, landsstyrelsen
Næstformand: Leif Urhøj, Den Kreative Aftenskole, landsstyrelsen
Hanne Isaksen, SUK Region Syddanmark, landsstyrelsen
Jan Korsbæk Olsen, Lille Skole for Voksne
Finn Jensen, DOF Yogaskolen i Nyborg
Suppleant: Tenna Aamann, SUK Region Syddanmark
Suppleant: Susanne Baumgartner, GOK Sønderborg
Sekretær: Anne Refsgaard, DOF's Sekretariat

REGION SJÆLLAND

Formand: Kirsten Ærø, DOF Næstved Aftenskole, landsstyrelsen
Næstformand: Mogens Petersen, Roskilde Studiekors Aftenskole,
landsstyrelsen
Tormod Jørgensen, Aftenskolen LEA
Karen Jensen, Odsherred Dag og Aftenskole

Leif Jespersen, DOF Gørlev Aftenskole
Suppleant: Lonnie Stryg, Visdomsskolen Livets Træ
Suppleant: Anne Klein, Peder Syv Aftenskole
Sekretær: Martin Hansen, DOF's sekretariat

REGION HOVEDSTADEN

Formand: Henrik Bo Hansen, IOF, landsstyrelsen
Næstformand: Ulrik Schou, DOF Helsingør Aftenskole, landsstyrelsen
Hanne Lind-Hansen, AH Sport, landsstyrelsen
Annemari Rommedahl, Fredensborg Aftenskole, landsstyrelsen
Kirsten Kaas, Kofoeds Skoles Oplysningsforbund, landsstyrelsen
Astrid Buch Hansen, SUKA
Lotte Holm Boeriis, Hvidovre Gospel
Rune Riismøller, KulturMix
Mette Jespersen, Yoga Being
Sekretær: Martin Hansen, DOF's sekretariat

DOF'S REGIONSKREDSE

DOF har fem regionskredse, der følger de politiske regioner. Formålet med dem er at styrke det interne demokrati, inspirere til udvikling af DOF's kurser og aktiviteter samt at vælge medlemmer til landsstyrelsen. Hver regionskreds har en bestyrelse, der har ansvar for et årligt årsmøde og et medlemsmøde, hvor regionens medlemmer kan mødes til inspirerende oplæg og aktiviteter og gensidig erfaringsudveksling

Interessant! Spændende!

Årets landsmødedeltagere kom på et lynkursus i fremtidsforskning – og blev efterfølgende bedt om at overveje fremtiden for deres egne skoler. Det kom der mange, spændende ideer ud af.

Af Martin Hansen, *Kommunikationskonsulent*

På årets landsmøde gav Liselotte Lyngsø os en informationsmættet og energisk introduktion til fremtidsforskning. Som helt grundlæggende værktøj blev vi bedt om at møde alle forandringer med:

”Interessant! Spændende!”

Dette skulle lære os at se på muligheder frem for begrænsninger. Og dertil blev vi i grupper bedt om at forholde os til en lang række trends, der er på vej. I den efterfølgende opsamling var der især tre trends, der blev betragtet som vigtige:

- Vi bevæger os fra traditionel holddannelse til klippekortsdeltagelse
- Stress bliver afløst af ensomhed som samfundsudfordring
- Vi ønsker færre skemalagte aktiviteter og mere spontanitet

Disse trends er alle ændringer, som aftenskolerne bør forholde sig til for at tilpasse sig fremtiden.

Som en del af deltagernes eget arbejde, skulle vi herefter og gå, mens vi diskuterede to spørgsmål. I det følgende har vi samlet de svar, der kom på spørgsmålene i den afsluttende opsamling. Bemærk, at svarene er udtryk for deltagernes forskellige holdninger og hverken en samlet konklusion eller sandhed.

Hvilke nye ting gør vi om 5 år?

- 50 procent af vores aktiviteter som abonnement/klippekort
- Kortere kurser og workshops
- Kombination af fysisk og online kurser (kræver ny lovgivning)
- Flere og nye markedsføringskanaler
- Samarbejde med kommunen om særlige målgrupper
- Et par pladser på hvert hold afsættes til abonnementsdeltagere
- Faglige centre
- DOF er mere synligt
- Mere samarbejde mellem foreninger – i stedet for konkurrence (giver også synlighed)
- Yngre deltagere
- Fastholdelse af fysiske kurser/møder alt efter behov
- Aftenskole ses som investering i samfundet
- Stadig plads til forpligtende fællesskaber
- Lære at lytte-hold
- Finde nye fag, der giver mulighed for fleksibel deltagelse
- Grønt kort giver adgang til at afprøve forskellige fag (centralt organiseret, landsdækkende grønt kort-uge)

- Aftenskole bliver en socialøkonomisk virksomhed

Hvilke ting gør vi ikke længere om 5 år?

- Holder gang i hold med faldende interesse
- Sprogfag (bliver afløst af nye teknologier mm.)
- Skolen er lukket? (rekrutteringsudfordring)
- Slut med manuel betaling
- Ikke mere trykt katalog
- Ændring af debatskabende aktiviteter
- Slut med yoga grundet konkurrence med fitness med videre. ■

Er du ny skoleleder eller er din viden om aftenskolens basisregler lidt rusten?

- så kom til kursus i lov og administration af aftenskolen

Fredag d. 4/11 kl. 15.00 til

Lørdag d. 5/11 kl. 16.00

Hvad kan man få tilskud til i aftenskolen?
Hvordan laver man et tilskudsregnskab?
Hvad skal der stå i et ansættelsesbrev?

-Få svarene på disse spørgsmål
og meget andet på kurset Lov og
administration af aftenskolen.

Tilmelding på www.danskoplysning.dk

→ SPØRG DOF

DOF's medarbejdere modtager mange henvendelser om lovfortolkning, administrativ praksis og meget andet. På denne side gengives nogle af disse spørgsmål, så andre også kan få glæde af oplysningerne.

FERIETILLÆG

Hvornår skal der udbetales ferietillæg??

› Efter den nye ferielov trådte i kraft den 1/9 2020, skal ferietillæg udbetales ad to omgange:

Den 31. maj (med maj-lønnen) skal der udbetales ferietillæg for løn optjent i perioden 1. september – 31. maj.

Den 31. august (med august-lønnen) skal der udbetales ferietillæg for løn optjent i perioden 1. juni – 31. august.

Jytte Andersen (ja@danskoplysning.dk)

TEGNINGSBERETTIGET

Vi har fået at vide i banken, at vores vedtægter skal ændres, så skolelederen bliver den tegningsberettigede. Er det rigtigt?

› Nej, det er ikke rigtigt, og det må I endelig ikke gøre!

Desværre er der flere banker, der vejleder aftenskolerne forkert i forhold til dette. Tegningsret og fuldmagt er to forskellige ting. De tegningsberettigede har magt til alt på vegne af aftenskolen, og derfor skal de tegningsberettigede jævnfør vedtægterne være hele eller dele af den valgte bestyrelse – aldrig en enkelt person og aldrig skolelederen.

Som tegningsberettiget kan man altid give fuldmagter, for eksempel så skolelederen får adgang til bankkontoen med videre. Hvis I ønsker at præcisere begrebet, kan I tilføje

følgende i vedtægten: "Der kan meddeles prokura." Dette betyder på almindeligt dansk, at de tegningsberettigede kan udstede fuldmagter til relevante personer.

Anne Refsgaard (ar@danskoplysning.dk)

UDBETALING TIL CPR-NUMMER

Vi har en underviser, som gerne vil have lønnen udbetalt til sit eget firma. Må vi det?

› For at undervisningen kan være tilskudsberettiget jævnfør folkeoplysningsloven, så skal den udbetales til underviseren i eget CPR-nummer. Det betyder, at I må afvikle undervisningen uden tilskud, hvis det udbetales til et firma.

Anne Refsgaard (ar@danskoplysning.dk)

SKOLELEDERENS ANSÆTTELSESKONTRAKT

Kan vi bruge den samme kontrakt, som vi bruger til underviserne, til skolelederen?

› Nej, der er en del forskelle mellem ansættelse af undervisere og skoleledere. Når det handler om ledernes kontrakter, bliver det lidt mere vanskeligt at sige noget helt generelt, men der er dog visse regler, og her er det bestyrelsen, der har ansvaret.

For det første har en ansat krav på at vide, hvor mange timer om ugen, man skal arbejde. Det må gerne være et gennemsnit, som man selv forvalter, men i ansættelsesbrevet skal der også stå, hvilken løn man skal have, og hvor arbejdet skal foregå. Dermed udelukker det faktisk den ret udbredte model, hvor skolelederen får en løn, der svarer til 13 procent af det, der udbetales som underviserløn. Årsagen er, at man med sådan en model ikke ved på forhånd, hvad man kan regne med af løn, og det har man krav på i henhold til Ansættelsesbevisloven. Der findes flere måder at aflønne skoleledere, afhængig af timetal med mere, og vi vejleder gerne, hvis du er i tvivl om ansættelsesforhold og ansættelsesbeviser.

Kirsten Knudsen (ksk@danskoplysning.dk)

→ KORTNYT

Træning af hjernen via fysiske øvelser

DGI SMART training uddannelse, Odense den 26.-28. august + 18. september

Lær, hvordan du udfordrer dine deltagers hukommelse og koncentration samtidig med at de træner koordination, balance og samsyn. Øvelserne stimulerer deltagerens motoriske, sensoriske og logiske formåen, ved samtidig at bringe disse i spil i udførelsen af øvelserne.

Med SMART training udfordres hjernen og dens potentiale udnyttes. På uddannelsen lærer du at undervise dine deltagere i konceptet / får masser af inspiration til øvelser og lege på dine hold.

Uddannelsen varer 30 timer fordelt over en weekend (modul 1) og en søndag (modul 2).

Målgruppe

Undervisere i sundhed og bevægelse ved DOF medlemsskoler med uddannelse inden for bevægelsesområdet og med erfaring i holdundervisning

Dansk Oplysnings Forbund og DGI har indgået et samarbejde om DGI SMART training, der betyder, at aftenskolerne kan udbyde 'SMART training', som en del af deres kursustilbud.

DGI SMART
training
uddannelse

→ SKOLENYT

NY SKOLE I DOF

› **Apollonaris** er en mindre musikskole i Køge Kommune. Astrid Tyroll er skoleleder.

› **Patchwork Egedal** er en nystartet aftensko-
le, og det primære fag er ikke en hemmelighed.
Skolen bliver ledet af Pernille Coff.

› **Kor Takt og Tone** er et rytmisk kor med
Jens Schroeder som leder og er hjemmehøren-
de i København NV.

› **Grønt Omstillingsforbund** – Roskilde
er en helt nyoprettet aftensko-
le, der vil lave
aktiviteter med den grønne omstilling i fokus.
Skoleleder er Nils Boesen.

› **Ejbykoret** har eksisteret siden 1990 i Køge
Kommune og har Astrid Tyroll som skoleleder.

NY LEDER

› Reumatikerforeningen i Frederikssund har
fået Merete Olsen som skoleleder.

› Mette Frostholt er blevet skoleleder i Sund-
hedsteamets Kurser og Projekter i Horsens.

› Kim Dupont fra DOF Middelfart Aftensko-
le, er nu blevet leder af Den Kreative Aftensko-
le i Fredericia, og dermed har Leif Urhøj skiftet
lederposten ud med formandsposten.

› I GOK Fåborg har Grethe Leonhardt Holm
overtaget lederstolen.

› Aftensko-
le Sydhavn har ansat Jeanette Jansen
som ny skoleleder.

Husk at sende besked til DOF, hvis I
har nye navne, jubilæer eller andet.

→ KALENDER

L Kurser for ledere, ansatte og bestyrelsesmedlemmer   **U** Underviserkurser   **M** Medlemsmøder   **P** Politiske møder

L ANNONCERING I FACEBOOK - FOR ØVEDE (ONLINE)

17. juni > Zoom

> Annoncering på Facebooks platforme kan virke ekstremt komplekst, og som annoncør har du brug for at vide, hvad der virker, og hvor du spiller din tid og dine penge.

U BALLROOM FITNESS™ - INSTRUKTØRUDDANNELSE

2. juli > Fredericia

> På kurset lærer du at undervise og formidle de klassiske par-danse som en motions-time, hvor en partner ikke er nødvendig.

L GODE MØDER GIVER GOD MENING

19. august > Middelfart

> Får styrket dine kompetencer som mødeleder, så du får større gennemslagskraft, motiverede mødedeltagere og produktive møder.

U STEMMETRÆNING FOR UNDERVISERE

20. august > Odder

> Sådan får du styrke, klang og gennemslagskraft i din stemme, så du kan undervise uden at blive træt eller hæs i stemmen. På kurset får du helt konkrete og effektive redskaber, blandet med nyttig viden og gode råd, så du går derfra med redskaber, viden og erfaring du kan bruge her og nu, og fremadrettet.

U OSTEOPOROSE - DEN NYESTE VIDEN OG INSPIRATION TIL HOLDUNDERVISNING

20. august > København

> Dette kursus indeholder praktiske workshops med inspiration til bevægelse på både højt og lavt niveau. Der vil blive inddraget forskellige former for redskaber til inspiration.

U DGI SMART TRAINING UDDANNELSE

26.- 28. august + 18/9 > Odense

> SMART training har det formål, at udfordre hjernen og udnytte dens potentiale. På uddannelsen lærer du at undervise dine deltagere i konceptet.

U SMART I VAND

2. september > Snedsted

> SMART Training er træning af hjernen via fysiske øvelser – en kombination af motorisk, sensorisk og kognitiv træning. Lær at udfordre og stimulere dine deltagers hukommelse og koncentration samtidig med at de træner koordination, balance og motorik – og samtidig har det sjovt.

L LÆR AT LAV E NYHEDSBREVE MED MAILCHIMP

14. september > Trekantsområdet

> Kursets formål er at gøre den almindelige bruger i stand til at oprette lister og segmentere dem efter forskellige faktorer, vælge en e-mail skabelon og tilrette den efter egne præferencer, indsætte indhold i nyhedsbrevet og til sidst udgive nyhedsbrevet.

L EXCEL - GRUNDKURSUS

15. september > Aalborg

> Dette kursus giver dig et indblik i programmets grundprincipper, og du lærer det bl.a. gennem simple og praktiske øvelser. Kurset har fokus på den praktiske brug af Excel, som kan lette dit arbejde med og håndtering af tal og økonomi.

L LOV & ADMINISTRATION AF AFTENSKOLEN

4.-5. november > Fredericia

> Kurset består af oplæg om og opgaver i lov og bekendtgørelse, herunder foreningsstruktur og -vedtægter, regnskab og revisionsbestemmelser, lokaler, deltageradministration, anvendelse af tilskudstilsagn herunder 10 %- puljen. Desuden arbejdes der med løn- og ansættelsesvilkår.

Læs mere om og tilmeld dig kurser og møder på www.danskoplysning.dk

KLUMME: Af Carolina Magdalene Maier, *Sekretariatsleder i Dansk Folkeoplysnings Samråd*

Hvad er folkeoplysningens samfundsrelevans – og hvordan finder vi frem til den?

Folkeoplysningen blev, som så mange andre områder, hårdt ramt af corona-nedlukningerne. Det gav os i Dansk Folkeoplysnings Samråd anledning til at drøfte, hvordan vi viser vores omverden, hvilken rolle folkeoplysningen spiller i og for samfundet. Vi drøftede, hvordan vi i det hele taget finder ud af dette. Hvordan måler man relevans, og kan man kvantificere det?

Det blev vi hurtigt enige om, at man ikke kan. Og man kan heller ikke måle samfundsmæssig relevans ved at sende spørgeskemaer ud til den folkeoplysende verden. Vi blev enige om, at det, som folkeoplysningen har brug for i disse tider, er ikke kun at

vise det omgivende samfund, hvorfor vi er væsentlige, men også at skabe en indre bevidsthed iblandt os selv om det samme. Vi har i alt for lang tid levet isoleret bag skærme og tastaturer, så også vi i folkeoplysningen har brug for at mærke og høre hinandens erfaringer med og perspektiver på vores legitimitet.

Derfor har vi søsat et projekt, som gennem i første omgang 10 fortælleværksteder har til formål at skabe mødesteder, hvor folkeoplysende aktører på tværs af DFS' medlemsforeninger kan fortælle hinanden historier om konkrete erfaringer med at have gjort en forskel som folkeoplyser – enten for et andet menneske, en gruppe mennesker eller et helt lokalmiljø.

Fortælleværkstederne tager udgangspunkt i narrativ praksis. I den narrative praksis er det lige så meget den, der lytter – det kaldes at bevidne i narrativ praksis – der er i centrum, som den der fortæller. Værkstederne foregår ved, at deltagerne på skift får mulighed for at fortælle en selvoplevet og erfaringsnær historie fra deres eget liv, som de øvrige deltager efterfølgende bevidner.

Præmissen for en narrativ fortælling er, at man altid inddrager personlige oplevelser – man fortæller altså om noget, man selv har oplevet, og ikke om andres oplevelser, eller om hvad man synes om dette eller hint. I den narrative praksis er man ikke interesseret i fortolkning og analyse, men i personlige fortællinger, der giver resonans hos tilhørerne.

At bevidne vil sige at give tilbage til fortælleren, hvad man undervejs i fortællingen hæftede sig ved, hvad man kom til at tænke på fra sit eget liv, hvilke billeder eller metaforer, man fik for sit indre blik undervejs, og hvad fortællingen eventuelt har inspireret en til at gøre (mere af).

Vores håb er, at vi med disse fortælleværksteder dels kan indsamle en række gode og konkrete eksempler på, hvordan folkeoplysningen har gjort en samfundsmæssig forskel på individ-, gruppe- eller samfundsplan. Men vi håber også, og måske først og fremmest, at fortælleværkstederne bidrager til at styrke den indre bevidsthed hos og på tværs af de mange folkeoplysende aktører, som hver dag bidrager til at løfte den folkeoplysende sag på tværs af Danmark – men som alt for sjældent får mulighed for at dele deres erfaringer med andre folkeoplysere.

Vi har været i Nordjylland, Bornholm, Midtsjælland, Lolland og København på fortælleværksteder i af maj. Efter sommerferien fortsætter vi til Fyn og Sønderjylland. Alle er meget velkomne til at deltage. Skriv endelig til Simon Løffler Puggaard for mere info og tilmelding: slp@dfs.dk ■

” Men vi håber også, og måske først og fremmest, at fortælleværkstederne bidrager til at styrke den indre bevidsthed hos og på tværs af de mange folkeoplysende aktører ...